

Iktatószám	Budapestre vonatkozó ujságcikkek			Osztályozás
				Tárgy
	Szerző	Rózsa E.		Hely
	Cím	A fővárosi tanítók szolgálati szabályzata.		Idő
	Forrás	Uj korszak		Személy
	Hely	Idő	(Köt. v. füz.)	Helyszám
	Bp.	1914 11/13		
	(Hely)	(Idő)		

371.1

A fővárosi tanítók szolgálati szabályzata.

Legutóbbi cikkemre a szerkesztő ur megjegyzést tett; úgy látszik, félti tőlem a főváros iskolaügyi autonómiáját. Helyes, de fölösleges szándék, mert féltem azt én is és velem együtt a közszabadságoknak mindama rajongói, kik az új Magyarország megalapozásán dolgozunk. Becsesnek tartjuk ezt az autonómiát, mert a fővárosi lakosság demokratikusabb összetételénél és szabadabb felfogásánál fogva, a fővárosi hatóság is kénytelen intézkedéseiben és alkotásaiban is liberálisabb lenni, mint az államhatalom kezelői. Innen van az, hogy érdeménél jobban szeretjük és valósággal dédelgetjük a fővárost és igen sokat elnézünk neki. De amely pillanatban konzervatív vágányra fordul a fővárosi politika és a közigazgatás: az autonómia azonnal elveszíti előttünk minden értékét. Tudjuk, hogy mindeddig ilyen konzervatív irányváltásra még kísérlet sem történt, de a szolgálati szabályzat egyes szakaszai alkalmasak az elnyomás, a megfélemlítés műveleteire.

Az igazgatók mindenhatósága.

Nem igazgatóellenes hangulatot akarunk mi a tanítószámban kelteni. Az igazgatók működését az iskola szempontjából fontosnak tartjuk; ám irányítsák csak tovább is az iskola beléletét, ellenőrizzék a legszigorubbán a tanítók iskolai működését, végezzék lelkiismeretesen az iskola adminisztrációját, de ne akarjanak a tanítószámban föléjük jogok alapján uralnodni, ne akarják őket így vezetni. Már pedig a fővárosi tervezet erre ad nekik alkalmat. Ez ellen elsősorban azért emelünk kifogást, mert az igazgatói testület természetesen konzervatív

vativebb felfogásban, mint a tanítók. Mi tehát szívesebben bizzuk a tanügyet a demokratikus tanítótestületekre, mint a konzervatív igazgatóra. De másfelől egyenesen károsnak tartjuk ezt a cézár §-t a testületi közszellemre nézve. Ma nagyjában majdnem kivétel nélkül minden testületben a legjobb, a leghelyesebb nézetek dominálnak. Amely igazgatónak műveltsége s kötelességtudása ezt megérdemli: annak ma csaknem korlátlan tekintélye és hatása van a maga testületében; az olyan igazgató ellenben, aki igazi értékek nélkül kapaszkodott fel az igazgatószámba: ma kénytelen-kelletlen behődöl az övénel értékesebb testületi akaratoknak. Ha azonban a tervezetnek cézár §-a életbe lép, akkor a kis kapaszkodók mindenütt keresztül erőszakolhatják a maguk ösztövére és idétlen gondolat-abortusait s lenyűgözhetnek minden ellenkező véleményt és buzgalmat.

Azt különben már a mult alkalommal is kimutattuk, hogy a tervezetnek ez az intézkedése még a miniszteri rendeletekben foglalt utasításoknál is reakciósabb. De teljesen eltér az még az 1876: 28. tc.-hez kiadott 22.126/1877. számú végrehatási utasítástól is, mely a fővárosi iskolai hatóságokról szól. Ennek a fővárosi utasításnak 59. §-a, mely az igazgató-tanító teendőiről intézkedik, 1. pontjában ezt mondja: „1. A vezetésére bizott iskola egyik osztálya (esetleg osztályai) növendékeit tanítja, emellett az egész intézet erkölcsi és szellemi ügyeit vezeti és irányozza; ugyanezért az iskola összes növendékeinek magaviseletét, szorgalmát és tanulásbeli előmenetelét figyelemmel kíséri.

Évégből az igazgatása alatti iskolának tanítói testületét, mint ennek elnöke, hetenként egybehívja s e tanácskozási anyagban az osztálytanítóktól a növendékek magaviseletéről számot

kér és ha javítani való van, azt közös tanácskozási megállapodás útján javíttatja, a tanulók mulasztásait bejelenti; emellett az osztályokat időnként meglátogatja s ott mind a tanítóra, mind a tanulókra kiterjeszti figyelmét; ha a tanító irányában észrevételei lennének, azt azokra magánosan figyelmezteti és az iskolát nemcsak a főváros közoktatásügyének főügyeletére hivatott hatóságok tagjainak, hanem a tanügy iránt érdeklődő idegeneknek is bemutatja“. Ugyanennek a §-nak a 3. pontja pedig így szól: „3. Az osztálytanítók rendtartási és fegyelmi eljárása felett a tanítói tekintély megsértése nélkül örködik; őket mulasztásaik esetén kötelességeik teljesítésére figyelmezteti s ha az eredménytelen lenne, az ügyet először a tanítói tanácskozási, sikertelenség esetén az iskolaszék elé terjeszti.“

Ennyit és nem többet tartalmaz a miniszteri utasítás az igazgatótanító és az osztálytanító közötti viszonyról. Mint látjuk, nincs benne egyetlenegy szó sem igazgatói fölébbségről, sem engedelmségről, sem tanácsadóról vagy atyai oktatóról, de nem beszél az iskolai munka beosztásáról sem és nem teszi meg az igazgatót a tanítók protektorának, amint az előttünk fekvő javaslat 33. §-a tervezi. A fővárosi hatóság a régi, liberális szabályzat alatt elismerésre méltó nagy kulturmunkát végzett, mi szükség van tehát ezt a dolgozó, nem renitens, nem fegyelmezetlen, lojális tanítószámbot ily tervezetekkel izgatni és munkájában zavarni. Nem hiszünk különben, hogy a fővárosi hatóság a közvélemény minden oldalról megnyilatkozó ellenkezése után ragaszkodnék e szakaszhoz.

Az iskolán kívüli ellenőrzés.

Ugyancsak kifogásoltuk a tervezetnek azt az intézkedését is, hogy az igazgató a tanítónak

mindennemű, tehát iskolán kívüli működését is ellenőrizhesse és kimutattuk, hogy az osztrák törvénytervezetben még a hatóságnak sincs ehhez joga.

A fővárosi tervezet már I. §-ában megemlíti, hogy „ez a szolgálati szabályutastítás tartalmazza a tanszemélyzet iskolai és *iskolán kívüli működésére* vonatkozó utasításokat.“ Egyenesen tiltakoznunk kell az ellen, hogy a tanító iskolán kívüli működését is ellenőrizni lehessen, mert ez politikai üldözésekre és a tanító polgári jogainak csorbitására adhat alkalmat. Ám ellenőrizzék a tanítót iskolai munkásságában teljes szigorúsággal, követeljük meg tőle, hogy magánéletében is óvja meg a tanítói tekintélyt, de ne tegyék lehetetlenné, hogy az iskolán kívül a maga politikai és tudományos meggyőződésének megfelelő működést fejthessen ki.

Az osztrák tervezet is beszél a tanító iskolán kívüli magatartásáról és noha ezek az intézkedések nem felelnek meg az előttünk lebegő szabadság fogalmainak, de legalább szabatosak és eléggé liberálisak.

Ennek az osztrák törvénytervezetnek 25. §-a ugyanis azt mondja: „A tanítónak az iskolában és *azon kívül* meg kell óvni a tanítói tekintélyt.“ A 26. §. pedig megtiltja a tanítónak, hogy olyan egyesületnek legyen a tagja, melynek céljai ellentétben vannak a tanítók köteleltségeivel, nem engedi olyan kötelezettséget vállalni, mely a szolgálat megzavarását vonná maga után, végül eltiltja a külföldi politikai egyesület tagságát. Megjegyezzük, hogy osztrák kollégáink a törvénytervezet e §§-aival egyál-

talán nincsenek megelégedve és a képviselőházhoz intézett memorandumukban határozottan kívánják a törvényben azt az intézkedést, hogy „a tanítót *szolgálati viszonyára való hivatkozással nem szabad állampolgári jogai gyakorlásában korlátozni.*“ És miután a bizottság 7 tagja ezt a kívánságot magáévá tette, nincs kizárva, hogy a képviselőház is elfogadja a módosítást.

A tisztviselők álláspontja.

De nagyon megerősíti minden állításunkat azon határozat, melyet az állami, vármegyei és városi tisztviselők országos egyesületeinek választmányai március 7-én tartott közös értekezletükön elfogadtak. Ez a határozat a következőképpen szól:

1. A magyar köztisztviselők szolgálati és jogviszonyai törvényhozási uton szabályozandók. 2. A tisztviselői kodexnek (szolgálati pragmatikának) tartalmaznia kell: a) az alkalmazás általános föltételeit és a hivatali állás betöltésének módját, b) a szolgálati eskü szövegét, c) a minősítési kellékeket, d) a tisztviselők köteleltségeit, e) a tisztviselők jogait, f) a fizetési osztályozás és az előmeneteli viszonyok szabályozását, g) a nyugdíjazás föltételeit, h) a fegyelmi eljárás szabályozását és végül i) a független fegyelmi bíróság szervezetét. 3. Ami kü-

lönösen a tisztviselők jogait illeti, föltétlenül biztosítandó, hogy a köztisztviselő *politikai jogainak szabad gyakorlásában befolyásolható ne legyen és hogy az egyesülési és gyülekezési jog terén a hivatali fölsőbbtség a tisztviselő szabad elhatározását ne korlátozhassa.* Ezekre való tekintettel kívánatos lenne olyan törvényhozási intézkedés, amely az *összes köztisztviselők számára megadná azt a jogot, hogy az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával szavazataikat különbség nélkül mindenütt titkosan adhassák le.* 4. Ami különösen a fegyelmi jogot illeti, föltétlenül kívánatos, hogy: a) olyan fegyelmi hatóságok szerveztessenek, amelyeknek tagjai a bírói függetlenség minden attributumával föl vannak ruházva, b) hogy a fegyelmi eljárásban az ügyvédi képviselő az egész vonalon megengedtessek és c) hogy minden elsőfoku fegyelmi ítélet megfőlebbezhető legyen és hogy mint főlebbviteli hatóság minden esetben a m. kir. közigazgatási bíróság, illetve annak egyik fegyelmi tanácsa döntsön. 5. Ami a köztisztviselők szolgálati viszonyait illeti, kimondandó lenne, hogy a kinevezett köztisztviselő akarata ellenére más állomásra csak a következő esetekben helyezhető át: a) ha az áthelyezést mint fegyelmi büntetést a fegyelmi bíróság határozza el; b) ha az egyazon hivatalnál alkalmazott tisztviselők között, kik egymással elszámolási viszonyban állanak, házastársi vagy vérokonsági kötelék áll fön; c) ha a tényleges katonai szolgálatból visszatérő tisztviselő korábbi állomáshelyén el nem helyezhető és d) ha a tisztviselő magasabb fizetési osztályba neveztetik ki.

Mi a köztisztviselők e kívánságait teljes egészükben a fővárosi tanitóság számára is elfogadjuk; ebből a határozatból legfőljebb a fizetésre, előmenetelre és nyugdíjra vonatkozó kívánságok maradhatnának el, miután ezekről a székesfőváros már külön szabályrendeletekben intézkedett. Különösen a politikai szabadságra vonatkozó részek azok, melyek minden modern szolgálati pragmatikának elengedhetetlen kellékei és miután a magyar városok országos kongresszusának állandó bizottsága, melynek *Bárczy István* polgármester az elnöke, *Harrer Ferenc* tanácsos pedig a főtítkára, már elfogadta a tisztviselők eme határozatát, bizton reméljük a szabályutastítás „*iskolán kívüli*“ rendelkezéseinek bukását.

Nem utolsó kómikum azonban az sem, hogy a reakciónak csufolt Ausztria mennyivel liberálisabb az inkompatibilitás tekintetében, mint az ezeréves alkotmányos Magyarország és annak demokrata fővárosa.

A fővárosi tervezet 4-8. §§-ai ugyanis intézkednek a tanító törvényhatósági bizottság, a képviselőtestület, az esküdtbíróóság, a közigazgatási bizottság és a községi előljáróság tagságáról s nem említi, hogy az összeférhetetlenségi törvény rendelkezése szerint a tanító országgyűlési képviselő nem lehet. Ausztriában ellenben nem tartják a tanítói állást a képviselőséggel összeférhetetlennek és azért az osztrák tör-

gcikkek

Osztályozás
Tárgy
Hely
Idő
Személy
Helyszám

(Köt. v. füz.)

vénytervezet erre az esetre gondolva, 76. §-ában elrendeli, hogy a tanítót, ha képviselőjelöltnek föllép, vagy ha képviselőnek megválasztják, szolgálatonkívüli viszonyba kell helyezni; a következő 77. §. pedig kimondja, hogy ezen idő alatt tanítófizetést ugyan nem huz, de ugy nyugdíj, valamint szolgálati és fizetési előléptetés szempontjából ezt az időt be kell számítani.

Rózsa Ede.

(Folytatjuk.)